

PRACOVNÁ KONFERENCIA PSYCHOLÓGOV V SMOLENICIACH

Slovenská akadémia vied — Psychologické laboratórium v spolupráci s Komisiou pre psychológiu Československej akadémie vied — usporiadala pracovnú konferenciu psychológov o zásadách a možnostiach využitia psychologických poznatkov v socialistickej spoločenskej praxi. Konferencia bola v Dome vedeckých pracovníkov v Smoleniciach v dňoch od 8. — 10. novembra 1957. Na konferencii boli prítomní poprední psychológovia z ľudovodemokratických štátov, predstavitelia nášho politického a hospodárskeho života, zástupcovia z niektorých ministerstiev, výskumných ústavov, závodov, zdravotníctva a škôl. Konferencii predsedal vedúci Psychologického laboratória dr. M. Bažány.

Pracovná konferencia začala 8. novembra o 10.00 hod. plenárnym zasadnutím. Po krátkom prejave predsedu sekcie spoločenských vied SAV univ. prof. dr. I. Hrušovského a pozvaných hostí predniesol hlavný referát univ. prof. dr. J. Doležal. V svojom referáte zdôraznil, že pri výklade spoločenského diania je potrebné priznať psychologickým zákonitostiam väčší význam, než sa to doteraz zdalo v dôsledku snahy vyhnúť sa psychologizovaniu a psychologizmu. Avšak poznatky psychológie možno využiť aj pre vysvetlenie niektorých biologických javov a tieto poznatky priamo aplikovať na prax.

Praktické uplatňovanie psychológie možno najviac realizovať z hľadiska psychológie osobnosti a psychológie činnosti. Pritom sama psychológia sa dá aplikovať temer na všetky funkčné oblasti spoločenskej praxe: výroby, výskumu, výchovy, organizácie, umenia a zdravotníctva. V týchto dôležitých oblastiach spoločenskej praxe môže psychológia brať účasť pri navodzovaní činnosti, pri úprave postupu, spôsobu a podmienok činnosti, tiež pri zisťovaní a rozvoji vlastností, ktoré predpokladajú úspešné vykonávanie činnosti.

9. novembra pracovná konferencia pokračovala v jednotlivých komisiách, a to v komisi pre pedagogickú psychológiu, klinickú psychológiu a v komisii pre psychológiu práce.

Komisii pre pedagogickú psychológiu predsedal univ. prof. dr. A. Jurovský, ktorý ju otvoril úvodným referátom Úlohy psychológa v pedagogickej praxi. V svojom referáte žiadal zavedenie zamestnania odborného pedagogického psychológa, ktorý by mal výskumné a prakticko-výchovné úlohy. Jeho výskumné úlohy by sa dotýkali problematiky výchovy rodinnej, jaselskej, výchovy v materských školách, vo všeobecno-vzdelávacích školách, v družinách mládeže, v žiackych domovoch, v odborných učilištiach pracujúcej mládeže a aj výchovnej problematiky v organizáciách pioniera a ČSM. Jeho osobitnou úlohou by bola oblasť osvetovej práce a oblasť výskumu duševnej životasprávy nášho pracujúceho človeka.

Z praktického hľadiska by pedagogický psychológ nielen vyšetroval deti, ktoré vykazujú akékoľvek výchovné a vývinové zvláštnosti, ale by pôsobil aj psychoterapeuticky a nápravopedagogicky. Pôsobil by aj pri riadení nápravno-výchovného procesu v ústavoch osobitnej starostlivosti pri deťoch mravne vyšitých, neurotických, telesne chybných a prípadne iných. Napokon by mal dôležitú úlohu na poli poradenskej činnosti pri usmerňovaní mladých ľudí (pri ťažkostiach vprávaní sa do podmienok spoločenského a manželského života, do podmienok práce a zamestnania).

V koreferáte K niektorým metodologickým otázkam ďalšieho rozvoja pedagogickej psychológie prehovoril univ. prof. dr. J. Linhart. Zdôraznil, že k ďalšiemu prevodu poznatkov do praxe je potrebné zriaďovať vedecko-praktické psychologické laboratóriá a detské kliniky.

Dr. Meszárošová sa v svojom koreferáte zaoberala výchovnou prácou psychológa v detských zariadeniach do 6. roku. Na základe rozboru konkrétnej situácie v týchto zariadeniach žiadala organizovať špeciálne výuky pre pedagogických psychológov, vytvoriť stredisko výskumu a osvetový časopis alebo rozšíriť už jestvujúci časopis pre materské školy.

Dr. František Jiránek na základe analýzy súčasných pedagogicko-psychologických problémov vo vyučovacej praxi žiadal zvýšiť požiadavky na psychologické vzdelanie učiteľov, zaradiť psychológiu do učebného plánu jedenáštočnej strednej školy a napokon pokusne zaviesť systematizované miesto pedagogických psychológov aspoň na niektorých pokusných školách. Dr. M. Katriak prehovoril k psychologickým problémom v osvetovej práci a žiadal prehlbenie výchovy osvetových pracovníkov z hľadiska psychológie.

V diskusných príspevkoch podali dr. M. Bažány s dr. J. Marko návrh náplne a organizácie psychologicko-výchovnej činnosti v celoštátnom meradle s jej začlenením na kraje, okresy a školy. Psychologická výchovná činnosť by nadväzovala na skúsenosti Psychologickej výchovnej kliniky v Bratislave. Docentka dr. L. Koláriková a dr. Bárta odporúčali, aby psychologickú službu v okrese robili dva typy odborníkov. Prvý by bol absolvent odborného štúdia psychológie na filozofickej fakulte, ktorý by bol zároveň okresným psychológom, druhý typ by tvorili školskí psychológovia príslušných škôl v okrese.

V svojom diskusnom príspevku dr. E. Rybárová a E. Habiňáková poukázali, že zaostávanie detí v kolektívnych zariadeniach v porovnaní s deťmi vychovanými v rodinných podmienkach, ako aj častá sťažnosť rodičov na detské zariadenia po výchovnej stránke donútili zdravotníckych pracovníkov zaviesť krajských pedagógov, ktorí usmerňujú neuropsychický vývin detí, robia školenie a doškolenie výchovného personálu a spolupracujú pri návrhoch materiálneho vybavovania ústavov.

Dr. Č. Adamec žiadal dôslednejšie aplikovanie psychológie na zdravotnícku osvetu, a to z tých dôvodov, že často sa tu pôsobí na psychično človeka najmä pri získavaní rôznych znalostí, ako je prvá pomoc, kurzy správnej výživy, kurzy hygienických návykov a pod. Dr. F. Rudaš poukázal na úlohy psychológie v oblasti umeleckej teórie a praxe. Už dnes tvoriví umelci, spisovatelia (najmä pre mládež), pracovníci divadla, filmu, rozhlasu a televízie pozývajú psychológov k spolupráci a žiadajú ich o riešenie konkrétnych úloh. Úlohami psychológie športu sa zaoberal dr. A. Stránsky. V svojom diskusnom príspevku zdôraznil, že úloha psychológie nie je len pri otázkach vytvárania pohybových návykov, ale má aj pomôcť trénerom

v otázkach taktickej prípravy športovca. V diskusii prehovoril ešte celý rad psychologov, ktorí poskytli komisii ďalšie cenné návrhy.

V komisii klinickej psychológie mal úvodný referát doc. dr. R. Konečný. Na začiatku poukázal, že psychológ môže byť pomocníkom klinickej medicíny vo všetkých jej oblastiach, ba aj v poradniach s ambulatným zariadením, napr. v protialkoholických poradniach, poradniach pre duševnú hygienu a pod. Psychológia sa môže dobre uplatniť aj v kojeneckých ústavoch a v domovoch dojčiat. Ďalej sa zaoberal úlohami psychológa v zdravotníctve, ktoré môžu byť vyšetrovacie, diagnostické, terapeutické, výskumné, pedagogické, a aj psychológ môže pracovať v oblasti prevencie a posudkovej činnosti. V tejto súvislosti upozornil, že moderná klinická psychológia vypracovala už celý rad metód určených nielen na preskúmanie stavu *v. n. č.*, ale že má k dispozícii aj celý rad jemných metód laboratórnych, experimentálnych i metód kvantitatívnej analýzy.

V závere referátu konštatoval, že lekári často z nepoučenosti o možnostiach psychologovej práce obmedzujú činnosť psychologov. Tak sa stáva, že psychológovia v Čechách pracujú v diagnostike, na Slovensku v psychoprofylaxii a na Morave v terapii. Napokon navrhol 13 požiadaviek, z ktorých uvádzame: 1. Vypracovať náplň klinického psychológa v jednotlivých oblastiach klinickej medicíny. 2. Vytvoriť pre psychologov klinické laboratória s príslušnou aparaturou. 3. Vytvoriť sekciu klinických psychologov v rámci Lekárskej spoločnosti J. E. Purkyněho. 4. Zaviesť na lekárske fakultách prednášky z klinickej psychológie. 5. Dať pokyny zdravotným referátom, aby neobsadzovali miesta psychologov ne kvalifikovanými ľuďmi.

V diskusii sa prihlásil univ. prof. dr. V. Chmelář, ktorý nadviazal na hlavný referát a podal výpočet možnej a potrebnej psychologovej činnosti v kojeneckých ústavoch, v detských domovoch, v jaslách a v detských poradniach. V ďalšom diskusnom príspevku Psychológ a psychiater v praxi vychádzajú MUDr. F. Hájek a H. Široký z presvedčenia, že predmet oboch vied je do určitej miery spoločný, a preto kladú dôraz na spoluprácu bez nadriadenia jedného odborníka druhému. Dr. J. Diamant poukázal na materiáli 180 osôb vyšetovaných v rokoch 1956—1957 častosť otázok kladených lekárom psychologovi a možnosť riešenia kladených otázok psychologickým vyšetrením. Dr. J. Sedláčková v diskusnom príspevku konštatovala, že o zaradení detí do zvláštnych škôl rozhodujú väčšinou učitelia a málo klinickí psychológovia. Žiadala rozšírenie psychologickej starostlivosti aj o túto oblasť.

Dr. M. Verner hovoril o uplatnení klinickej psychológie mimo psychiatrie a pediatrie, a to najmä v takých odboroch, ako je chirurgia, plastika, pôrodníctvo, endokrinológia a v lekárske inštitúciách zaoberajúcich sa otázkami tuberkulózy, hypertonickej choroby, astma bronchiale a pod. Na tento diskusný príspevok nadviazala s. Cinkovská a odôvodňovala zaradenie psychológa do práce v tuberkulózne liečebni.

MUDr. J. Pogády a dr. G. Dobrotka poukázali na možnosti širšieho uplatnenia psychológie v súdnictve, na možnosti jej zákonného ustanovenia a výhody, ktoré z tohto môžu vyplývať pre súdnu prax. Veľmi pozoruhodné boli aj ďalšie referáty a diskusné príspevky, z ktorých mnohé komisia klinickej psychológie akceptovala a navrhla na realizovanie.

V komisii psychológie práce mal hlavný referát univ. prof. dr. J. Doležal. Nadväzujúc na nedávno uverejnený List ÚV KSČ, ktorý sa okrem iného obracia aj na vedeckých pracovníkov s otázkou, ako sa budú podieľať na ďalšom rozvoji výroby, referent zdôraznil, že psychológia práce by mala predovšetkým vypracovať: Vzťah potrieb a činnosti; Otázky motivácie činnosti; Problémy zručnosti a ich výcvik;

Otázky vlôh, schopností a nadania vo vzťahu k činnosti; Vzťah poznávacích funkcií a pod. V závere referátu poukázal na ciele psychológie pri zasahovaní do výchovného procesu. Podľa referenta je to: a) cieľ ekonomický (zvyšovanie produktivity práce), b) cieľ sociálnoetický (rozvíjanie socialistickej pracovnej morálky a iniciatívy pracujúcich), c) cieľ individuálno-výchovný (formovanie žiadúcich vlastností v ontogenetickom i fylogenetickom vývoji človeka), d) cieľ ochranný (zábrana úrazov a odstránenie zbytočnej námahy). V závere referent uviedol konkrétne úlohy psychológa v priemyselných závodoch.

V rámci koreferátov prehovoril dr. J. Kučera. Uviedol, že psychológia v kádrovej práci má jednak vyhľadávať ľudí s požadovanými pracovnými a morálnymi vlastnosťami a týchto ľudí pripravovať pre plnenie pracovnej úlohy a jednak pripravených pracovníkov prideliť na pracovisko zodpovedajúce ich schopnostiam a znalostiam. Konštatoval však, že v tomto smere vládne ešte úplný empirizmus, a preto navrhol, aby bol zapojený dostatočný počet psychológov do príslušných organizačných útvarov vykonávajúcich kádrovú prácu.

Z diskusných príspevkov možno vyzdvihnúť príspevok dr. B. Bártu, ktorý do pracovnej náplne psychológov v továrni zahrňuje psychologický rozbor parciálnych pracovných procesov, ďalej rozbor pracovnej situácie so zreteľom na úrazovú zábranu a napokon výskumnú a osvetovú prácu.

Z diskusných príspevkov možno ešte uviesť príspevok dr. Bureša Zásady použitia psychológie v železničnej doprave a príspevok dr. J. Krivohlavého O nehodovom rokovaní.

10. 9. zhodnotilo plenárne zasadanie konferenciu a vypracovalo rezolúciu, ktorá je odrazom požiadaviek a návrhov jednotlivých komisií. Celkove možno povedať, že konferencia mala skutočne pracovný charakter; nielenže vyniesla na povrch hodne problémov, návrhov a podnetov, ale zároveň aj mnohé problémy riešila, a preto sa dá očakávať, že bude skutočným medzníkom pri využívaní psychologických poznatkov v socialistickej spoločenskej praxi.

Ján Grác